

Hadsten Vandværk

Vandforsyning
anno 1900

Vandboring
anno 2020

Jubilæum
125 år "*ungt*"

Den 8. april 2021 kunne Hadsten Vandværk fejre sin 125 års jubilæumsdag. En lille brik i det store puslespil, som vores verden består af, og et splitsekund i den tidsregning vi alle er en del af. For de forbrugere, som for ca. 125 år siden tog beslutningen om at slutte sig sammen i en større enhed, og afgive en lille del af deres selvbestemmelse i fællesskabets interesse har det helt sikkert været en stor beslutning.

Fra at vandforsyningen foregik fra en brønd, som af praktiske hensyn ofte var gravet på gårdspladsen, og af økonomiske årsager ikke dybere end højst nødvendig, højeste eller pumpede man vand op med håndkraft. Brøndens manglende dybde gjorde naturligt, at en del af vandet var tilløbende overfladevand, som i tørkeperioder resulterede i vandmangel til både mennesker og dyr. Da gårde og ejendomme samtidigt var indrettet på "Morten Koch" manér med brønd, mødding og ajlebeholder på gårdspladsen i umiddelbar nærhed af hinanden, så siger det sig selv, at drikkevandet ikke altid var det sundeste, man kunne indtage.

Men brønden var privat ejendom, og jo en vigtig brik i dagligdagen, så at finde sammen i større enheder, og få en bestyrelse stablet på benene, samt ikke at forglemme at få rejst kapital til at bore eller grave efter bedre vand, få det rørlagt, lavet pumpesystemer, ofte med en beholder placeret på et højtliggende område, hvorfra vandets naturlige fald var det tryk, som var i rørene ud til de enkelte aftagere. Det har måske i de mindre samfund været beslutninger på størrelse med beslutningen om opdyrkningen af den Jydske hede som Dalgas viede sit liv til.

Det lykkedes, men så bestemt ikke uden sværds slag, det fortælles at foregangsfolkene i fællesskabets interesse, for at skaffe den nødvendige kapital flere steder, måtte pantsætte deres ejendomme som garanti overfor bank eller sparekasse.

For en generations tid siden fandtes der stadigvæk små bysamfund med et sådant forsyningssystem. Vandanalyserne bestod i, at engang imellem blev beholderen tømt for vand og efterset og rengjort indvendigt med kost og skovl. Hvis der på bunden af beholderen ved den

lejlighed var både regnorme og skrubtudser i levende live, så var vandkvaliteten i top, og man kunne trygt drikke det.

Hvor er vi så i dag 125 år senere? – Vi er i en moderne virksomhed drevet professionelt af en yderst kompetent bestyrelse både på det faglige og økonomiske område, men stadigvæk en valgt frivillig bestyrelse. Vi har et rigtigt godt produktionsapparat, hvor vi hver eneste dag året rundt leverer drikkevand af god kvalitet til samtlige forbrugere.

Vi består i dag efterhånden af en del af de ”små” enheder, som var starten på det hele. Vores geografiske udbredelse er øget i takt med, at flere af disse løbende har valgt at fusionere med Hadsten Vandværk. I dag strækker vi os fra Vissing i nord over Selling i øst til Ravngårdsvej i syd og slutteligt Lerbjerg – Svejstrup, Lyngå og Vivild mod vest. Vi har ca. 162 km. ledninger, som skal vedligeholdes, vi har 3800 målere i drift og 4500 forbrugere, store og små, private og industri. Vi pumper hvert år 610.000 m³ råvand op af jorden mange forskellige steder i omegnen af Hadsten, som behandles på vore tre top moderne produktionssteder til det færdige produkt, som ender i forbrugernes vandhaner. Vi omsatte for ca. 6,6 mill. kr. i 2020.

Vores driftsleder er ham, som gennem mange år sammen med vores eget ansatte personale og mange hyrede håndværkere indenfor de specialer, vi har brug for, professionelt og dygtigt, får det hele til at gå op i en højere enhed, så vandhanen virker, når du åbner den.

Vandværker i Danmark generelt og ikke kun os i Hadsten har, som nok de fleste af os er bekendt med store udfordringer med fortsat at finde rent og drikkebart vand i vores fælles undergrund. Fortidens synder, kan man sige, er ved at indhente os på dette område, dog er det måske mere fortidens mangel på den viden, vi har nu, hvor vand var vand og ikke som i dag, hvor vand er en væske med tusindvis af indholdsstoffer, som for en stor dels vedkommende er menneskeskabte, der i virkeligheden er den største synder. Stat og kommuner foretager store og omfattende seismiske og geologiske undersøgelser, som vi i samarbejde med vore højt specialiserede rådgivere forsøger at omsætte til noget, vi kan bruge for, at finde netop de steder i vort område, hvor der er størst og bedst mulighed for at finde rent og brugbart drikkevand.

Vandundersøgelser, rådgiverassistance og prøveboringer er et område som ikke umiddelbart springer forbrugerne i øjnene, men en af de helt store udgiftsposter på et årsregnskab i Hadsten Vandværk.

Hadsten Vandværk er medlem af Danske Vandværker og Vandrådet for Favrskov Kommune, hvor vi løbende samarbejder med vore kollegaer i de omkring os liggende vandværker. Vi er pålagt forsyningspligter for alle forbrugere, der ønsker det indenfor vort geografiske område, men kan ikke pålægge en forbruger at aftage vand.

Indtil for godt og vel et års tid siden, var vi to vandværker i Hadsten by, nemlig Hadsten Vandværk, som var ”storebror” og Neder Hadsten Vandværk, som havde en del færre forbrugere, og jo som sådan var ”lillebror” i det forhold. Rent aldersmæssigt var vi på nær et enkelt år lige gamle, det vil sige at tendensen for 125 år siden har været fælles vandværker. Af gamle referater og protokoller fremgår det, at der nok ikke ligefrem har været krig mellem de to værker – men i hvert fald ikke bare kold vand men også meget kold luft. Vi i vores generation er åbenbart blevet mere samarbejdsvillige, af samme protokoller fremgår det også, at de to værker begyndte at snakke ”pænt” sammen for endda en hel del år siden, og tendensen med sammenslutninger er jo ikke et fænomen, som er helt ukendt også i mange andre sammenhænge.

Vores ilddåb som samarbejdende fik vi tilbage først i nullerne, hvor vi i alles interesse besluttede at vi skulle investere i en såkaldt ringforbindelse – således at vi kunne købe vand hos hinanden i en nødsituation, og sådan at vi rent faktisk havde en ledning fra det ene til det andet værk. En rigtig god beslutning, men ikke uden udfordringer, da Hadsten jo som bekendt ligger i et hul, med Hadsten Vandværk på den nordlige bakketop, og Neder Hadsten Vandværk på den sydlige bakketop. Så populært sagt skulle vandet ned og hjem. Samarbejdet holdt til udfordringen, såvel teknisk, som økonomisk, men selve forbindelsen blev aldrig den helt store succes.

Derimod fik vi ca. 10 år senere i forbindelse med etablering af den nye rundkørsel ved Hammelvej/Ringvejen mulighed for at lave endnu en sammenkobling af de to forsyningsnet. Også denne gang klarede samarbejdet både teknikken og økonomien meget fint, og til forskel til fra første forsøg, så fungerede anlægget perfekt. Den 9. november 2011 blev den testet og afprøvet og bestod perfekt. Faktisk formåede sammenkoblingen at forsyne hele Neder Hadsten området med vand fra Hadsten Vandværk i en periode på flere dage, hvor Neder Hadstens underjordiske beholder blev rensat og eftersat, uden at der overhovedet blev huller i forsyningen.

Siden da er det gået støt og roligt. Værkerne begyndte så småt at bruge hinanden til udførelse af de daglige reparationer, indkøb af reservedele, og ikke mindst fælles eftersøgning efter nye indvindingssteder. Det til dato største projekt er benævnt "Nygårdsboringen", her har vi først som to samarbejdende værker været i gang i 5 år med at finde det ideelle område, hvor der kan hentes betydelige mængder råvand af bedst mulig kvalitet op af den danske undergrund. Fra de første studier med geologer og andre eksperter i tydning af den slags, over fasen med at få lov til at prøvebore på området, til de første prøvepumpninger for rent faktisk at se, om der pkt. 1. er den formodede mængde vand til stede, og pkt. 2. om vandet har en sådan kvalitet, at det er egnet til drikkevand, er der investeret mange penge i projektet. Næste del består i at udarbejde en aftale med ejeren af området om at købe arealet, således at værket er herre over, hvad der anvendes af jordbehandlings midler ovenpå vand reservoiret, og at forhandle aftaler på plads for en rørføring fra boringen over de forskellige lodsejeres jorde og til værket, hvor vandet skal behandles, inden det til slut ender som drikkevand i hannerne hos forbrugerne.

Som sagt startede vi den proces som to selvstændige værker, men kommer til at fuldføre den som det fusionerede vandværk vi er i dag, og tidsplanen siger, at ledningerne, som skal forbinde boringen, som er placeret nogle km. udenfor Hadsten, er brugbar i efteråret 2021. På værket på Ravngårdsvej er vi på nuværende langt fremme med de tekniske installationer til at modtage og behandle vandet. Hvis alt flasker sig mener vi at kunne begynde levering fra Nygårdsboringen her allersidst i jubilæumsåret.

Vi ser ind i en fremtid, hvor behovet for rent drikkevand i vort forsyningsområde fortsat vil stige, så det bliver nok ikke sidste gang, vi skal have "snablen" i undergrunden. Indtil da kan alle forbrugere føle sig trygge på den måde, at vort drikkevand bliver overvåget 24 timer i døgnet 7 dage om ugen af dygtige medarbejdere og det mest moderne tekniske udstyr.

Som forbruger kan vi derfor læne os op af et stærkt og velfungerende vandværk både teknisk og økonomisk, som er klar til at tage hul på de næste 125 år.

Bestyrelsen og Medarbejderne Hadsten Vandværk